

CONCLUSIONS

Entre el 1980 i el 2003 l'economia catalana va fer un canvi espectacular, que es va traduir en una clara millora de les condicions de vida de tots els catalans. Igualment, va permetre un gran progrés en les infraestructures, en la recuperació del medi natural, de l'activitat cultural, etc. Certament, l'economia no és l'objectiu de la política en si mateixa, sinó un instrument. Els objectius de l'acció política són les persones i el seu benestar, el País i el seu progrés. No obstant, sense una economia sana i productiva, és absolutament impensable l'existència d'una societat del benestar, de creació cultural, de protecció del medi ambient, d'un país obert i solidari, etc. Per tant, la competitivitat econòmica és el prerrequisit bàsic sense el qual és implantejable qualsevol altra fita de progrés, tant de caràcter humà com nacional, i per tant té sentit que la Generalitat situés el creixement econòmic en el centre de la seva estratègia.

Durant els 23 anys en què va tenir la responsabilitat de govern, el president Pujol i CiU van aplicar un model econòmic clarament favorable a l'economia productiva, que reconeixia que la creació de riquesa és la base fonamental que permet posteriorment el benestar i la prosperitat dels ciutadans, així com la cura del país i de l'entorn. No hi ha polítiques socials, no hi ha polítiques mediambientals, si no hi ha una economia saludable darrere, i una economia saludable vol dir empreses fortes, vol dir teixit productiu competitiu, que creix i progressa.

Aquest model va ser exitós, tot i els pocs recursos disponibles, i va permetre la transició des d'una economia tancada i poc eficient, l'any 1980, a una economia extraordinàriament oberta, molt competitiva, i en la qual les exportacions creixien a taxes espectaculars, demostrant així el dinamisme de les nostres indústries. Com a element important d'aquesta evolució cal citar el fet que al 2000 s'invertissin els fluxos de inversió estrangera de

manera que per primer cop en la història, les inversions catalanes a l'estranger van superar les inversions estrangeres a Catalunya, demostrant així el grau de maduresa i internacionalització de la nostra economia.

El que es va fer, ja només és història. És però important destacar que fou una política basada sobretot en identificar les nostres febleses i crear un entorn on les empreses poguessin competir en les millors condicions possibles. En aquest sentit, exposem els valors que es van potenciar i que considerem que mantenen plenament la seva vigència i caldrà continuar millorant.

Una Catalunya emprenedora

A l'igual que la cèl·lula bàsica de la societat, pel que fa a les persones, és la família, aquesta mateixa unitat, a l'entorn econòmic, és l'empresa. Per tant, cal parlar de competitivitat de les empreses, i això, a l'entorn socioeconòmic on som i volem ser, ve determinat per la seva capacitat —individual i col·lectiva— de generar beneficis sostinguts a mitjà i llarg termini. Per tant, qualsevol plantejament realista de creixement econòmic té a veure amb la rendibilitat del teixit productiu català. Aquesta consideració, juntament amb la nostra ambició nacional i la nostra preocupació pel progrés real de les persones, fa que calgui plantejar l'esperit emprenedor com un dels valors més importants a continuar potenciant en el futur.

Una Catalunya innovadora

L'empresa crea riquesa i llocs de treball. A la feina passem gran part de la nostra vida, i per tant la seva qualitat té molt a veure amb el grau d'autorealització de les persones. En conseqüència, tota política adreçada a les persones ha de tenir també com a prioritat focalitzar l'economia cap a aquelles activitats de llocs de treball de més qualificació. Lògicament, aquesta consideració és també vàlida pel que fa a les

retribucions, en el sentit que aquests llocs de treball es corresponen amb salaris més alts i, per tant, un més alt nivell de vida dels ciutadans. En aquest sentit, la política duta a terme i que cal continuar és absolutament contrària a una Catalunya del *low cost* pel que fa a la nostra economia, que en canvi s'ha d'orientar cap a una economia d'alt valor afegit i d'alta productivitat.

Una Catalunya solidària

El progrés econòmic mundial dels darrers temps ha estat, malauradament, repartit de forma desigual, cosa que genera uns moviments migratoris massius de persones des del tercer món cap a les economies més riques. Si bé la solució és aconseguir la desaparició d'aquests desequilibris, mentrestant aquest és un fenomen inevitable. Igualment, encara que Catalunya no té la capacitat d'absorció de tothom que s'hi vulgui instal·lar, i per tant caldran polítiques clares i valentes d'immigració, durant un temps cal acceptar que molta gent nova vingui de fora a compartir el seu futur amb els catalans. Per tant, per garantir la capacitat d'integració d'aquestes persones, i de proveir-les amb els serveis que considerem bàsics sense cap mena de deteriorament, cal un doble esforç de creixement econòmic. Cal posicionar-se davant aquest repte en un doble sentit: que la internacionalització del teixit productiu serveixi també pel desenvolupament dels territoris més desfavorits, i que la sofisticació d'aquest mateix teixit productiu permeti la creació de nous llocs de treball per absorbir els nousvinguts i fer funcionar l'ascensor social imprescindible per a la seva adequada integració.

Reptes i factors de risc futurs

És prou conegut que Catalunya és un país escàs en recursos naturals, i que la seva riquesa és deguda quasi exclusivament al treball, esforç i professionalitat tradicionals dels catalans. Els tòpics del botiguer, de

l'industrial tèxtil, sovint ridiculitzats, expliquen però molt del progrés econòmic de Catalunya i el seu lideratge de l'economia espanyola. La invocació tradicional a Sant Pancràs, demanant «salut i feina», esquemmatitza molt bé els valors essencials que han permès l'actual nivell de vida dels catalans.

El món és dinàmic, i aquests valors, plenament vigents al darrer segle, són avui insuficients. Igualment importants i necessaris, però insuficients. Els motius són molt diversos, i en una societat tan complexa com la nostra, lògicament impossibles de sintetitzar en quatre ratlles. No obstant, podríem destacar com a motors de la necessitat del canvi els següents fenòmens, algun d'ells conjunturals, però altres de més profunditat i irreversibles:

a) *El canvi tecnològic*

Aquest factor és tan evident que no cal estendre-s'hi.

b) *La globalització*

Com dèiem, la situació econòmica actual es caracteritza per la ruptura de certs esquemes que definien l'economia de fa uns anys. Primer, per la qüestió de l'obertura de l'economia, i fenòmens com les deslocalitzacions, etc. Segon, extraordinàriament important, pel que s'ha vingut a anomenar la terciarització de l'economia, però que de fet amaga canvis més complexos.

La globalització comporta que quedin completament desdibuixades les diferents activitats respecte al lloc on es produeixen. És un fenomen relacionat amb el creixement de les TIC, les tecnologies de la informació i les comunicacions, que han permès un desacoblament entre les diferents etapes del procés productiu.

En paral·lel amb això, el propi concepte d'empresa comença a trontollar. L'empresa ja no és un edifici on es fabriquen uns determinats béns i es realitzen totes les activitats associades amb aquesta fabricació. Actualment, el concepte d'empresa té molt d'eteri. Ja no té perquè integrar moltes de les fases de la cadena de valor del producte, i així ens trobem que, si fa uns anys el transport i la logística era una activitat in-

terna de l'empresa, avui en dia se subcontracta a l'exterior, a un tercer. Tot això fa que cada cop sigui més difícil parlar d'un sector manufacturer, o d'una «indústria» en sentit pur o d'uns «serveis» en sentit estricte.

Actualment hi ha activitats agràries que semblen una fàbrica. Igualment, hi ha fàbriques que semblen un banc. Fa 50 anys, per exemple, fer joguines era sinònim d'una indústria que fabricava cotxes de fusta; avui en dia, les joguines que rebran els nostres nens aquest Nadal, potser també seran un joc de cotxes, però en forma d'un programa d'ordinador. Per tant, el que era una fàbrica de joguines fa uns anys, ara és una empresa de software. Això fa que no tingui sentit debatre si l'economia del futur és la dels serveis o és la de la indústria. De fet són activitats absolutament complementàries; el que sí és ben cert és que l'ocupació a la manufactura en sentit clàssic s'ha anat reduint al llarg del temps i possiblement continuarà fent-ho. Fa un parell d'anys que als EE.UU., per primer cop des de la revolució industrial, els llocs de treball a la indústria es van situar per sota del 10% del total dels llocs de treball, i segueix sent el primer país industrial del món. Igualment, fa poc hem vist la notícia que les exportacions d'alt contingut tecnològic de la Xina superen les dels EE.UU. És que per això algú dirà que són comparables en tecnologia i desenvolupament? Són unes tendències que, per si mateixes, no tenen cap tipus de valor ni positiu ni negatiu, són simplement una evolució. No obstant, posen de relleu la necessària revisió de molts dels paradigmes que avui encara donem per suposats.

c) *Els moviments migratoris*

La nova immigració afecta profundament l'economia i la convivència, amb aspectes tant positius com negatius, que no pertoca desenvolupar aquí. Ara bé, des del «som sis milions» als set i mig d'avui, és irresponsable amagar que aquest fenomen té unes profundes implicacions de tot tipus que no es resoldran amb el bonisme i el «qui dia passa any empeny».

d) *Els canvis culturals*

És prou evident que la referència a la cultura de l'esforç abans esmentada ha sofert grans canvis en els darrers temps. Ens costa convèncer els nostres fills que el benestar econòmic no és quelcom donat i automàtic, sinó el resultat del sacrifici de moltes generacions. El mateix succeeix amb els valors democràtics, o l'autogovern de Catalunya, o la prevalença de l'interès públic sobre el materialisme individual, que ja no es perceben com unes conquestes per les que molta gent hi va deixar la pell, sinó com quelcom tan natural com la meteorologia. Aquest és un greu perill, perquè menysvalora la fragilitat de l'entorn socioeconòmic que hem aconseguit, i per tant ens deixa sense capacitat de reacció davant els senyals de perill. Com a màxim, els problemes ens converteixen en «catalans emprenyats», però deixem d'actuar en conseqüència.

Aquests aspectes psicològics i de cultura de país: la cultura del no, el català emprenyat, la pèrdua de valor de l'esforç, del lideratge, del rol de pares i mestres, del prestigi dels que tenen èxit (excepte artistes i esportistes), tenen un impacte molt negatiu a la nostra competitivitat. Molt del que es pugui dir sobre diferents polítiques tindrà molt poca eficiència si prèviament no abordem un dels objectius més ambiciosos, però també més difícils, que és un canvi cultural. Un exemple: freqüentment se situa a Finlàndia com model d'economia capdavantera. Parlem, doncs, de Finlàndia. No del conjunt de Finlàndia, sinó d'un únic aspecte en el qual aquest país també destaca: la qualitat del seu sistema d'ensenyament. L'Informe PISA, que classifica els països segons la qualitat del seu sistema d'ensenyament, situa Finlàndia en primer lloc com el país de més alta qualitat del seu sistema educatiu. No fa massa, apareixia en un diari una entrevista amb una mestra fina. Val la pena destacar alguns elements d'aquella entrevista perquè són molt rellevants. Quan se li va preguntar pel sou, va ser curiós que la xifra era força similar a la dels nostres mestres, i més tenint en compte les diferències de preus relatius en els dos països. També se li va preguntar per la jornada laboral, curiosament era més llarga que aquí. Naturalment es va tractar el tòpic de les vacances, i curiosament també tenien menys va-

cances que els mestres d'aquí. Tampoc no era una qüestió de recursos. En aquest context, doncs, com és que allà el sistema educatiu dóna tants bons resultats? Hi havia un element que va sortir molt de passada, però que d'alguna manera ho explica tot: aquella persona se sentia extraordinàriament reconeguda en la seva tasca per la societat que l'envoltava. És a dir, de l'entrevista es desprenia clarament un enorme orgull pel fet de ser mestra, perquè era una professió prestigiada en el seu entorn.

Això és només un exemple que els temes culturals són d'una importància fonamental. Freqüentment se'ns critica o ens autocritiquem dient que no hi ha esperit emprenedor en aquest país, que els nostres joves tenen pocs estímuls per crear noves empreses. Com ens ha de sorprendre això si resulta que quan un empresari vol posar una nova fàbrica, allà on va el sotmeten a un procés extraordinàriament hostil? A vegades diem que el motiu pel qual algunes empreses inverteixen fora de Catalunya és a causa dels forts ajuts que reben a altres zones d'Espanya. Això és cert, i és un greuge comparatiu molt important. Però a la fi, parlant amb aquests empresaris, en una conversa franca i oberta, el que sempre surt és la frase «allà em van rebre amb els braços oberts; allà em vaig sentir desitjat, per les autoritats, per la gent, pels pobles, allà on estudiava la possibilitat de invertir-hi, i en canvi, aquí a Catalunya, només fan que posar-me pegues». Aquest és un tema extraordinàriament important que ens hem de plantejar amb gran seriositat perquè és la base de qual-sevol possible creixement del sistema productiu.

e) *Els cicles econòmics*

No cal aprofundir massa en aquest tema, ja que tothom n'està al cas, i a més concretarem quins són els factors de risc més importants per a Catalunya més endavant. Sí que cal destacar, però, l'especial gravetat que poden tenir les recessions a Catalunya o més en general a Espanya. Haver basat el nostre creixement recent en feines de baixa qualificació ha permès absorbir amb relativament pocs conflictes la forta immigració, però esdevé d'alt risc davant el previsible canvi de cicle. L'atur pot afectar molt greument aquests nous col·lectius, que sovint tenen un

menor coixí per afrontar la desocupació, amb els conseqüents conflictes socials i una possible aparició d'actituds reprovables com la xenofòbia.

Addicionalment, una crisi del sector de la construcció arrossega tot el sector financer, que pot propagar la malaltia cap a altres activitats econòmicament sanejades, per les restriccions al crèdit o l'enduriment de les condicions de finançament.

Pel que fa a l'evolució de l'economia catalana i la del nostre entorn, és prou evident que globalment l'evolució ha estat prou bona, però cal matisar que no en tot hem anat en la bona direcció o hem avançat prou lluny. Per primer cop en la nostra història recent, podria succeir que els nostres fills visquessin pitjor que els seus pares. Veiem quins factors justifiquen aquesta preocupació.

Dèiem que, tant per les xifres com per les opinions dels empresaris, que l'economia catalana (i l'espanyola) ha anat darrerament força bé. Al llarg dels últims anys, les taxes de creixement han estat altes (més que en el nostre entorn, l'uropeu), s'ha creat ocupació, els empresaris han fet beneficis, la gent consumeix, les exportacions creixen, la borsa ha pujat, en síntesi, en cap cas es podia dir que l'economia no anés bé.

Al respecte sorprèn l'escassa vocació empresarial de molts governs a tots nivells (municipal, regional, estatal i europeu). A priori, això no sembla perjudicar excessivament l'economia perquè: 1) per a la immensa majoria de les empreses, el rol de l'administració a curt termini és irrelevant, excepte pel que fa al tema fiscal, la formació de costos d'alguns *inputs* (energia, aigua...), i la regulació (laboral, seguretat, medi ambient), i 2) les polítiques públiques afecten a mitjà i llarg termini (ja siguin infraestructures, educació, o polítiques pròpiament de competitivitat com les descrites abans). Per tant, quan parlem d'èxit de l'economia catalana estem parlant del resultat de la profunda transformació del conjunt del País els darrers vint anys, com a mínim. Certament, però, les possibles ineficiències —o incompetències— actuals passaran factura en el seu moment, d'ací un temps, tal com s'està començant a veure.

Molts indicadors apunten ja el 2008 clarament a un canvi de cicle. A nivell internacional, per la crisi dels fons hipotecaris dels EE.UU. Més

a prop, a casa, per la pèrdua d'empenta del sector de la construcció, protagonista excessiu del creixement dels darrers temps. També la pujada dels tipus d'interès, amb el seu impacte sobre la capacitat de compra de les famílies i per tant de fre al consum. Els tres temes han estat prou debatuts i per tant mereixen pocs comentaris addicionals.

Hi ha però altres factors de risc molt importants. En particular, l'evolució recent cap a un model econòmic de baixa productivitat (i per tant poca creació de valor i baixos salaris), amb un fort desequilibri exterior, en absència d'una consciència col·lectiva dels problemes que tot això comporta. Implica un trencament respecte a la major part de les tendències apuntades en els capítols anteriors. La raó de ser de l'excel·lència empresarial, la internacionalització, o la innovació és precisament la diferenciació en relació a les economies emergents, contra les que difícilment podrem competir en el seu propi terreny. La sobreoferta de mà d'obra barata i poc qualificada, ha permès molts sectors estalviar inversions i no escometre les reformes necessàries per adaptar-se al nou escenari mundial, i així ens trobem amb un preocupant estancament de la productivitat, que pot ser letal en presència dels següents riscos:

1. Una important inflació diferencial respecte Europa, el nostre principal mercat per les exportacions.
2. Un canvi euro-dòlar que dificulta la penetració dels nostres productes als nous mercats emergents.
3. Una evolució preocupant del preu del petroli, i en general de l'energia i les matèries primeres.
4. Una inevitable pèrdua de pes de la manufactura en el futur.
5. Un exagerat dèficit exterior (en part com a conseqüència dels punts anteriors).
6. Unes vocacions professionals dels joves molt esbiaixat cap a sectors no econòmics.
7. La mencionada absència de consciència empresarial dels governs del nostre entorn.

A continuació desenvoluparem breument cadascun d'aquests temes.

Estancament de la productivitat

El creixement d'aquests darrers anys s'ha produït per l'increment d'ocupació, i no prou per una millora de la productivitat, com succeeix en les economies més desenvolupades. Això ha permès integrar sense excessius conflictes l'allau immigratori que estem patint, però pot esdevenir una bomba de relotgeria davant un canvi de cicle. Més greu encara, no només es creen llocs de baixa qualificació, sinó que en paral·lel se'n destrueixen per la banda alta, els més qualificats, com posava dramàticament de relleu una portada de *La Vanguardia* on s'alertava de la desaparició a Catalunya de 50.000 llocs de treball qualificats els darrers anys. Resultat, cada cop més mileuristes i més universitaris desapropfitats.

Inflació diferencial

La taxa d'inflació de Catalunya és normalment superior a l'espanyola, i aquesta ho és més d'un punt per sobre la mitjana de l'economia europea. Això vol dir, que cada any els nostres productes perden de l'ordre del 1-2 per cent de la seva competitivitat en relació als nostres principals competidors, que són els europeus.⁵⁸ Atès, a més, el pobre creixement de la productivitat, aquest és un fet gravíssim.⁵⁹ Els nostres pro-

58. Segons *Cinco Días* del 12 de desembre de 2005 «Desde que España se integró en la Unión Monetaria Europea sus tasas de inflación han acumulado un diferencial con sus socios de 12,5 puntos, que han provocado una pérdida de competitividad con ellos superior al 10%. La apreciación del Euro ha agravado más la pérdida de terreno competitivo con EE.UU. o Japón, con un 35% y 65%, respectivamente, desde el año 2000». És una referència antiga però doblement vigent, sobretot per l'enfonsament del dòlar i el major diferencial d'inflació amb l'UE.

59. Perquè entenguem la importància d'aquest fenomen, citem la dada que aporten els fabricants d'automòbil que produir a l'Europa de l'Est representa un estalvi d'uns 200-250 euros per cotxe, per la diferència de costos de mà d'obra. Aquest és l'equivalent d'aquest diferencial d'inflació, en només un any, sobre el preu mitjà d'un cotxe! Dit d'altra manera, ni que els nostres treballadors acceptessin sous de l'Europa

ductes s'encareixen, o bé es redueixen els marges empresarials, cosa que ha incentivat uns quants empresaris catalans a vendre's l'empresa per invertir en el sector immobiliari. No només venem menys, a sobre ens quedem sense empreses.

A curt termini, la inflació pot ser deguda a molts fenòmens; per exemple, ara mateix, a l'evolució del preu del petroli. No obstant, a mitjà i llarg termini, la inflació, i especialment la inflació diferencial comparada amb altres economies, és símptoma d'un desequilibri més bàsic: una despesa superior a la velocitat amb la qual s'està creant riquesa. Fent un símil empresarial, Catalunya S.A. és una empresa que té uns accionistes, catalans, però també altres no catalans, que sistemàticament retiren una quantitat de beneficis superior al que els marges de l'empresa poden permetre, i reinverteixen, a més, poc i malament la part requerida d'aquests beneficis en la pròpia empresa: és el crònic dèficit fiscal i de infraestructures de Catalunya.

En lloc de resoldre l'anterior i alhora aplicar una dràstica política de reducció de despeses, tal com faria un empresari responsable, a ningú li fa angúnia afegir noves ineficiències i noves càrregues al nostre sistema productiu, que augmenten per tant els costos suportats pel conjunt.⁶⁰ A sobre, el sector públic de Catalunya S.A., en essència un sector no productiu, però que absorbeix molts recursos —la Generalitat i les administracions de tot tipus— inflen plantilles i cada cop gasten més i pitjor (el pressupost de la Generalitat ha passat de 18 mil milions el 2003 a 35.000 milions el 2008). Tot això té lògicament com a conseqüència que els nostres preus creixin sistemàticament per sobre dels dels nostres competidors, la productivitat no creixi i es perdi competitivitat, hipotecant el nostre futur.

de l'Est, o fins i tot de la Xina, en pocs anys tot el seu esforç s'hauria evaporat per la inflació.

60. Qui pagarà el xou d'Endesa, per exemple? Algú dubta que seran els consumidors, i per tant la nostra qualitat de vida i la nostra competitivitat?

Canvi Euro-Dòlar

En el capítol de internacionalització hem destacat els importants avenços de les empreses en captar clients a l'estranger, o també d'invertir-hi. No obstant, el procés no es pot donar per acabat. Catalunya té una forta dependència d'Europa en els seus mercats exteriors, i per créixer hauria d'apostar fortament per diversificar a la resta del món. No obstant, aquesta política esdevé impossible amb l'actual evolució de la paritat euro-dòlar, que aviat pot arribar a 1,6, quan no fa massa fins i tot havia valgut més un dòlar que un euro. No és el primer cop que es donen aquestes fortes oscil·lacions (recordem que d'un dòlar a 60 pesetes es va passar a 180, per després tornar a 80), que segurament tenen a veure amb polítiques derivades dels interessos dels EE.UU., però en l'actual context la cosa pot durar, o fins i tot anar a pitjor, amb el consegüent ofegament dels nostres exportadors. Tant aquest com el següent punt no són específics de l'economia catalana, però aquesta és especialment vulnerable als seus efectes.

Preu de l'energia i les matèries primeres

L'absència —o irresponsabilitat— de política energètica dels governs occidentals dels darrers 20 anys poden portar els costos de l'energia a valors inassumibles. La demanda disparada de les economies emergents (Xina, Índia...) i la creixent dependència d'occident respecte als hidrocarburs pinten un panorama preocupant, de difícil solució a curt termini.

Pèrdua de pes de la manufactura en el futur

Aquesta és una tendència inexorable en el nostre entorn, que ja hem dit que no s'ha de interpretar com la pèrdua de pes de la indústria, sinó com a conseqüència d'un canvi d'estructura de la cadena de valor: automatització (substitució de mà d'obra per inversió), externalització de

processos, canvi de tipologia de productes (posàvem com exemple la substitució d'una joguina física per un joc d'ordinador), trasllat de la manufactura a zones amb baix cost de mà d'obra, etc. En qualsevol cas, com a economia industrial que és Catalunya, i atès que molts dels llocs més qualificats estan en aquest sector, aquesta evolució comporta el perill d'aprofundir la nostra immersió progressiva cap a una economia de serveis de baix valor.

Dèficit exterior

Malgrat una evolució espectacular de les exportacions catalanes els anys 80 i 90, en què el nostre teixit econòmic va ser capaç d'adaptar-se a una economia global, darrerament la nostra balança comercial empitjora, amb unes taxes de creixement de les importacions que sistemàticament superen les de les exportacions. Si a això afegim l'erosió de competitivitat deguda als factors que acabem de citar, les perspectives són cada cop més difícils. A més, l'equació tradicional havia estat $\text{dèficit} = \text{importacions} - \text{exportacions} - \text{turisme}$. Ara cal sumar-hi les re-meses dels immigrants, cada cop més importants.

Ensenyament i vocacions professionals dels joves molt esbiaixat

Els nostres joves volen ser periodistes abans que físics o enginyers, i funcionaris abans que empresaris. A sobre, com demostren a bastament nombrosos estudis recents, el nostre sistema educatiu es troba a la cua dels països desenvolupats.

Absència de consciència empresarial dels governs del nostre entorn

No sembla necessari documentar excessivament aquesta obvietat. Potser citar que a nivell espanyol, és un fenomen compartit tant pel PSOE

com el PP. Només cal recordar com exemple la posició fa anys del llavors govern del PP davant l'OPA de Gas Natural a Iberdrola, operació amb molt sentit empresarial i que hagués estalviat molts maldecaps posteriors. En aquell moment, com sempre, des de Madrid es va prioritzar el poder per davant dels interessos del país.

Enfront d'una situació canviant caldria esperar polítiques econòmiques, d'ordre fiscal, laboral, financer, instruments de creixement..., que mirassin els problemes de cara, i adoptessin solucions per intentar resoldre'ls. Què és el que ens trobem?

Per començar, una política fiscal poc favorable a l'activitat econòmica, a la manufactura. Tenim una política fiscal, i aquest no és només un problema català, que és el resultat de la tradició i l'evolució de les necessitats de finançament del sector públic. No és pas el resultat d'un sector públic que potencia l'economia. Això es tradueix, per exemple, en què tingui un molt pitjor tracte fiscal un producte fabricat al propi país que un altre d'importació. Dit d'altra manera, l'Estat tracta pitjor allò que fabriquem aquí, creant ocupació aquí, creant riquesa aquí, que allò que simplement ens ve de fora.

En el marc laboral, el manteniment d'una visió decimonònica de la relació treballador-patró com una permanent confrontació d'interessos ha portat a paradoxes com el fet que sigui més interessant per a un treballador la fallida de la seva empresa que no pas la seva continuïtat en situacions de crisi. Així, hem viscut a Catalunya nombrosos casos en què els sindicats s'han oposat a la compra d'una empresa per part d'uns socis que en garantien la seva continuïtat, preferint que tanqui, el que fa que els treballadors cobrin substancials indemnitzacions. Com que, posteriorment, tenien garantit el cobrament de l'atur durant un temps prou llarg, de tal manera que difícilment no trobessin altra feina alternativa,⁶¹ ens trobem davant un despropòsit

61. Al mateix temps, certs col·lectius (notablement gent més gran, i especialment si són dones), es troben amb unes perspectives enormement difícils de recol·locació, i una cobertura per atur amb data de caducitat.

(com seria una assegurança del cotxe que indemnitzés els sinistres amb més que el cost de les reparacions!). Aquest plantejament d'«estat del benestar» és un contrasentit i una ineficiència que es tradueix en sobrecostos que posteriorment hem de suportar entre tots. Són múltiples els temes que mostren que el marc laboral està basat en una concepció totalment inadequada a l'actual economia, com ho seria un avió amb forma de tartana amb ales.

En aquest context, no hauria de sorprendre el baixíssim grau d'implicació del sector financer respecte al sector productiu. Si altres activitats tenen millor tracte fiscal, més seguretat, menys problemes, qui és tan ximple d'invertir en una indústria? Així, el sector financer, més que un generador de recursos per al creixement, esdevé un llast que parasita els beneficis que cíclicament pugui generar la manufactura, sense cap grau de compromís en reforçar-la.

La Unió Europea, per desgràcia, està lluny de tenir un model econòmic enfocat al futur. Això es fa palès tant pels indicadors macroeconòmics, com sobretot amb el fracàs dels objectius que es van plantejar a Lisboa l'any 2000 i que pretenien situar l'economia europea com la més competitiva del món a l'any 2010. A l'equador d'aquest objectiu, la pròpia UE va haver de reconèixer que pràcticament no s'havia avançat res, i que l'economia europea es trobava amb una situació competitiva encara més desfavorable que la de partida. És tanmateix preocupant que, davant d'això, el comissari d'indústria de la UE proposi com a solució que els europeus consumeixin preferiblement productes fabricats a Europa, amb l'argument que aquests incorporin valors mediambientals i d'ètica laboral que altres regions del món no garanteixen. L'experiència demostra a bastament que el proteccionisme mai ha millorat la competitivitat de cap economia! És evident, doncs, que en aquest context calen propostes agosarades i valentes que mirin els problemes de cara, en facin anàlisis rigorosos i proposin solucions eficaces.

Des del modest rol del govern de Catalunya —ateses les competències, recursos i eines de que va disposar—, això és el que es va intentar fer des de la Generalitat entre 1980 i el 2003, i que s'explica en els

anterior capítols. Són unes polítiques que varen trobar una magnífica complicitat dels empresaris, si bé lògicament no van poder arribar a cobrir totes les demandes que ens feien, i volem acabar agraint-los a ells, autèntics protagonistes de l'economia, els bons resultats aconseguits. La bona feina no té fronteres, i el nostre món és el món.

